

EGYETEM

Látsadalmi-érleludományos

FOLYÓÍRAT

1916. II. évfolyam

December hó
3. szám.

Főszerkesztő

Kiss Zsigmond

Felelős szerkesztő

Kovács Lajos

Kiadóhivatali főnök

Rázsó Pál

Munkatársak:

Theologiai karról

Filep Gusztáv

Jogi karról

Gáspár Endre

Bölcsészeti karról

K. Simon Károly

MEGJELENIK

hanonla 1-szer előtzel ára

egész évre 3 k. egy szám 30 f

KIADJA AZ EGYETEMI KÖR

TARTALOMJEGYZÉK.

I. FERENCZ JÓZSEF. Irta : Kiss Zsigmond.

TANULMÁNYOK : Megnyitó beszéd a debreceni Egyetemi Kör Erzsébet királyné emlékünnepén : Almássy Márton. — Nők az egyetemen. Irta : Gáspár Endre. — Bevezető részlet Vályi Nagy Géza „Harcí pihenőn” című háborús vers-kötete ismertetéséből. Irta : K. Simon Károly.

TÁRCA : A lélekesere. Irta : Zurdo. — Tarlón. Irta : Thury Levente. Válasz egy levélre, mely egy sebesült, beteg katonához íródott. Irta : Thury Levente. — H. M. emlékkönyvébe. Irta : Papp Sándor. — Voltunk mi egykor... Irta : Papp Sándor.

KÜLÖNFÉLÉK : Híreink.

Felhívás!

A Debreceni Egyetemi Kör az idén is megindítja lapját: „Az Egyetem”-et, hogy a nagyközönséget az ifjúság életéről tájékoztassa. Kérjük a szíves támogatást és jóindulatot.

A Szerkesztőség.

~ AZ ELŐFIZETÉSI ÖSSZEG RÁZSÓ PÁL ~
~ KIADÓHIVATALI FŐNÖK CÍMÉRE ~
~ KÜLDENDŐ. KOLLÉGIUM. DEBRECZEN. ~

Mindennemű közlemény és kézirat a főszerkesztő
~ címére : Debreczen, (Kollegium) küldendő. ~

**Hirdetések felvételnek
a kiadóhivatalban, Kollégium, II. e. 7. sz.**

I. Ferencz József.

November hó 21-én esti 9 órakor a schönbrunni palotában, a nagy világégés kellős közepében, amikor északon és délen, keleten és nyugaton küzd nemzetünk egy jobb kor, egy jobb jövő reményében, amikor hőseink vérrel festik pirosra a zöld mezők nyílló, fehér virágait... örökre lehunyta jóságos szemét felséges uralkodónk: I. Ferencz József. Lelkünkön megdöbbenés futott végig jó, öreg királyunk halála hírére, hiszen a magyar nép lelkébe oly anynyira belerögződött I. Ferencz József, „Ferencz Jóska” neve, hogy királyt nem is tudtunk elképzelni e név s ennek magasztos szimboluma nélkül! És ime: a 86 éves kora ellenére is fiatal, tetterős, dicső királyt, a monarchia erős oszlopát ledöntötte az emberiség legnagyobb ellensége: a betegség, mely ellen egyaránt igyekszünk védekezni, akár kunyhóban, akár pedig császári palotában lakjunk.

Hideg, sorvasztó novemberi est... A császári palotában nyugodtan, csendesen álmra, örök álmra hajtotta fejét az annyi sok szenvedésen, kegyetlen útakon és a sors ezer változatain keresztül ment teste. A végzet által írt és reá szabott kötelességeket hűen és lelkiismeretesen elvégezte, dolgozott hajnal-tól-napestig csak azért, hogy hű népeinek boldogulását előmozdítsa! Nem is csoda, ha tovább nem bírta: „Hiszen a vándor is akkor érzi legjobban fáradalmait, mikor pihenni tér“, ... maga mondá utolsó szavaiban:

„Fáradt vagyok!”

Közismert kötelességtudását utolsó napjaiban is híven megtartotta, megmondta környezetének, hogy másnap reggel a szokott időben fel fog kelni... és tényleg fel is kelt... de nem e földi, nem e véres világban, ahol születése, ifjúkora, és halálakor vér-özön ömlött, világok égtek, a haldoklók hörgése hallatszék, hanem abban a világban, ahol nincs tűz, nincs vér, nincs halál, de van a mindennél magasabb: szeretet! Béke!

Ő elment, itt hagyott minket a legnagyobb megpróbáltatás előtt, de Szent István koronája nemsokára új király fején fog tündökölni, aki fiatal és tetterős uralkodásával megboldogult felséges királyunk nyomdokain kormányozza majd tovább ezer éves szép hazánkat!

Kiss Zsigmond.

TANULMÁNYOK

Megnyitó beszéd.

A Debreceni Egyetemi Kör Erzsébet királyné emlékünnepegyén
elmondta *Almássy Márton* az Egyetemi Kör elnöke.

Mélyen tisztelt Közönség! Ez az első alkalom ebben az iskolai esztendőben, midőn a Debreceni Egyetemi Kör a nyilvánosság elé lép s mi megragadjuk ezt az alkalmat, hogy a m. t. közönség figyelmét felhívjuk magunkra, hogy útat törjünk városunk nagyközönségének a szíve felé, mely az ifjúság iránti szeretetéről mindig híres volt. *Közeledni akarunk, kapcsolatot akarunk teremteni városunk társadalmával*, hogy megbizonyítsuk, nem vagyunk méltatlanok a nagyközönség szeretetére: munkálkodunk, dolgozunk. Az Egyetemi Kör nagy lelkesedéssel kezd a munkának, bár kartársaink legnagyobb része fegyverrel kezében írja a történelmet a csatamezőkön, de mi sem vonjuk ki magunkat a munkából, kik idehaza maradtunk. Ők vérüket hullatják, életüket teszik kockára nemzetünk létének megtartásáért, mi idehaza verejtékes munkával küzdünk ama jobb jövő előkészítése érdekében; ők a pokol minden borzalmát elszenvedik a háború tűz és vas-záporában, de kitartanak mindhalálig; mi idehaza megadó lemondással, — *nem, büszke daccal* viseljük a háborúnak ránk nehezedő terheit.

Ők az új világ előállítására *megadják a lehetőségeket*; mi minden *energiánkat, tetterőnk acélját, szívünk legszebb álmait, agyunk legnemesebb termékeit feláldozzuk* ennek az új világnak a létrehozására. Minket is ugyanazon eszmények lelkesítenek, mint őket, a mi szívünkben is ugyanazok a vágyak fakadnak fel, lelkünkben ugyanúgy lobog a honszerelem lángja, egy célért küzdünk, ők a csatateren karddal, mi az íróasztal mellett tollal: a jövő boldog, szabad, érzelmeiben megnemesült, erkölceiben megtisztult, erejében megacélozódott, a világ-

háború nagy kohójából nemes aranyként kikerülő új *Magyarországért*.

Erre a célra tör ifjú erőnk, erre *lelkesít* a harcok hőseinek diadala, erre *kötelez el* a sok könny és jajszó. Erre a célra lelkesít a jövő reménye, a jelen küzdelme, a múlt ezer emléke s közte az a szelíd, magasztos példánykép, akinek ma ünnepet ülünk, *Magyarország nagyasszonya, Erzsébet királyné*.

Az ő nemesen érző szívéről, fenkölt szelleméről, áldozatos életéről, a magyar haza s a magyar nép iránt érzett benső szeretetéről, nemzeti haladásunk s jólétünk iránt tanúsított rokonszenvéről s bús tragédiájáról megemlékezni mindig a legszebb kötelessége lesz a magyar ifjúságnak.

Aki, — mint magyar nyelv tanítója megjegyzi róla, — éles szemével csakhamar felismerte, hogy hazánk a Habsburg dinasztíára nézve az erő forrása, a morális hatalom kimeríthetetlen tárháza, melyet azonban sem brutális erőszakkal, sem csellel, hanem egyedül szívből fakadó jóakarattal lehet meghódítani. Ma már tudjuk, mily sokat tett a nagy királyné a magyar hazáért. Legyen emléke áldott!

Ezenkívül még egy másik ok, amiért ma ünnepelni jöttünk össze: a lengyel királyság visszaállítása. Vitéz katonáink diadalmas fegyverei nyomán fönix madárként kel ki sírjából az eltiport lengyel nemzet. Ezt méltatni az emlékbeszéd lesz hivatva.

Az Egyetemi Kör nevében szívesen üdvözlöm a megjelenteket s az ünnepélyt megnyitom.

Nők az egyetemen.

Az Egyetem tavalyi évfolyamában kedves kollégám és barátom, *dr. Markovits Lajos* „Nők és a jogi oktatás reformja” címen okos cikket írt a nőhallgatók minél több tudományos pályára való bocsátása mellett. Ha kissé elkésve is, azt hiszem nem lesz érdektelen, ha a jól megírt és rokonszenves hangú, de szerintünk sok tekintetben indokolatlan nézeteket tartalmazó cikkekre ezúttal teszem meg észrevételeimet.

A háború elején, mikor gazdasági életünk minden terén nyilvánvalóvá vált a férhihiány, legelőkelőbb belletristáink megkülönböztetett érdeklődéssel tárgyalták a hiányzó munkaerőknek nőekkel való pótlását, vagy helyettesítését s legtöbben a nők tudományos pályákra való bocsátása mellett foglaltak állást. Utóbb a háborús nyomor növekedésével egyenes arányban fejlődésnek indult a hadiözvegyek és hadiárvak jogi és egyéb, előlük eddigelé elzárt tudományos pályákon való foglalkoztatásának tendenciája. Nem óhajtjuk elvitatni, hogy mindennek részben így kell lennie: más kérdés természetesen, hogy mindez így van-e jól.

Markovits maga, fenntartás nélkül, a nők javára dönt.

Ha a kérdéshez a tudomány látószögéből, érdemlegesen óhajtánánk hozzászólni, a szociológiának, gazdaságtannak és egyéb idevágó tudományágaknak olyan ismeretével kellene bírunk, aminőt magunknak arrogálni — hogy némileg népszerűen fejezzem ki magam — álmunkban sem merészelünk. De nem szabad másrésről azt sem elfelejtenünk, hogy maguk a filozófusok, akik legszívesebben és leghathatósabban szóltak hozzá a nőkérdéshez — Schopenhauerre és Nietzschére gondolok — a problémával, mint *Gefühlsmenschen* állottak szemben. Mi a huszadik század fáradt esztétái, akikben megrokkant a mindent magasból nézés hihetőleg fenséges érzése, a kávéházi ablakon keresztül bámulunk a tovasuhanó nőalakokra

és fájdalmasan gondolunk arra, hogy valaha ezeket az ért-
hetetlen napsugár töredékeket a tudományok szürke köntösébe
fogják burkolni. Nem kevésbé félünk a fényűzés elleni moz-
galomtól is, bármily kívánatos is legyen az gazdasági tekin-
tetben. Ne haragudjunk a szépen öltözött, de különben nem
fölöttébb jelentéktelen nőre : a szépen öltözött szép nő a forma
és tartalom közti örök ellentmondás kibékítése, a Sphinx nagy
talányának végleges megoldása.

De térjünk vissza Markovits cikkére, melyre elsősorban
felelni óhajtunk. *A cikk gondolatmenete röviden a következő :*
A régebbi korok a nő egyedüli hivatását a házi tűzhely mellett
vélték feltalálni. Újabban a tudományok legmagasabb rendű
institúciója, az egyetem is megnyitotta több fakultását a nő-
hallgatók előtt. Mért nem teszik ugyanezt — kérdezi Mar-
kovits — a jogi pályával is ? (*Esetleg a theológiával is ?* — ezt
már én kérdezem.) Hiszen a női természet ezzel az élethivatással
bizonyos tekintetben nem látszik ellentétben állani. (!!) Végül
pedig azok a nők, akik önnön erejükből képesek maguknak a
társadalomban existenciát teremteni „igazi élethivatásukhoz
is könnyebben eljutnak“. (Doktor, sind Sie des Teufels ?)

A logikai sornak elsőben is egy meglehetősen szembeötlő
fogyatkozása van. Az a körülmény, hogy néhány tudományos
pálya már eddigelé is megnyílt a nők előtt, igazán nem invol-
válja, hogy most már a többire is gondolkodás nélkül rá kell
szabadítani őket, sokkal inkább azt, hogy *az eddig önkéntesen
nyújtott kedvezmények legalább is néhány emberöltőn keresztül
lehetőleg ne szaporíttassanak*. Ha a fekete-kávém fele történetesen
az asztalra ömlik, nem öntöm utána haragomban a másik felét
is, hanem örvendek, hogy valami mégis csak maradt belőle,
amit zavartalanul szürcsölhetnek.

De vannak a cikkben egyéb elsietett állítások is. A nő a
jogi pályára már csak azért sem alkalmas, mert a világot épen
nemiségével kapcsolatban periodikusan más szemmel nézi, nem
egyszer pedig huzamos időn keresztül beszámíthatatlan, vagy
legalább kiszámíthatatlan.

Markovits evvel azt vetheti szembe, hogy a gyermekbírói
tevékenység pl., amely pedig szintén specifikusan jogi pálya,
sokkal több joggal volna nőkre, mint férfiakra ruházható.
Ami már eleve hihetetlennek fog látszani, ha arra gondolunk,

hogy a bírónak *higgadtan mérlegelő judiciumra* is szüksége van, nemcsak szívre. Egyébiránt nem óhajtom elvitatni, hogy ez utóbbi tényezőt a gyöngébb nemnél bőségesen megtalálhatjuk. Mert sírni tudnak, ez az ő halhatatlan és végighallgathatatlan erősségük.

Emellett abban sem okvetlenül szükséges hinnünk, hogy minden elkoptatott igazság — *hazugság!* Hogy a tudományokkal foglalkozó nő hovatovább megszűnik nő lenni, egy időben annyiszor elmondták, hogy csakhamar olybá kezdték tekinteni, mintha okos ember nem is hihetné el. Pedig a nő valóban tökéletesen betöltheti élethivatását, anélkül, hogy Ovidiust eredetiben olvasta légyen; ha pedig mégis elolvassa, nem fogja azt jobban betölteni, — *inkább rosszabbul*. Heilbronni Katicában minden férfi előbb fogja felismerni a nőt, mint Stael asszonyban, vagy akár Penthesileában.

A nő egyébként absztrakt gondolkodásra nem is hajlamos. *Talentumos* nőkről beszélni a legelhamarkodottabb dolog; de zseniálisak kétségenkívül lehetnek köztük, amint hogy a lángelme a két nem között ép oly könnyen oszolhatik meg, mint a téboly, melytől már *Pope* szavai értelmében is csak vékony fal választja el. (A genie a németben semlegesnemű szó!) A már említett Stael asszony, akit a fiatal Napoleon, minthogy épen öltözködéssel volt elfoglalva, nem óhajtott fogadni, joggal kiáltotta oda az elébe küldött szolgának: *Mondja meg urának, hogy a zseninek nincsen neme!* De a lángész a természet imádanodóan szép tévedése és mint kivételes jelenségből, nem alkotunk belőle szabályt. Mindettől eltekintve, a lángésznek nincs is szüksége iskolára és Goethe nem azért volt nagy ember, mert a jogi doktoratust tetszés szerint neve elé biggyeszthette, vagy nem. Ő az utóbbit választotta.

És most menjünk egy lépéssel tovább. A világtörténelem évezredekét átfogó menetén soha egyetlen társadalmi osztály, faj, vagy kaszt nem szerzett magának jogokat egyszerűen a kiváltságos osztályok jóvoltából: *mindig magában a jogokat óhajtó rétegekben kellett a válaszfalak áttörésére képes impulzív erőnek benne élnie*. A jobbágyságot Magyarországon nem azért szabadították fel, mert a nemesség így tartotta jónak, hanem, mert elég immanens erő lakozott bennük arra, hogy ne legyenek továbbra is egy másik népelem kizsákmányoltjai; a zsidóságot

saját intelligenciája emancipálta; az abolition a rabszolgák önnön emberi voltukra való eszmélésének kifejeződése volt. *Miért ne állana ez az egyetemes törvényszerűség a nőkre vonatkozólag is?* Ha elég szellemi erővel rendelkeznek ahhoz, hogy a legkülönbözőbb életpályákon megállhassanak, úgy minden ellenkezés hiábavaló. De mi férfiak *merő udvariasságból* ne nyissunk nekik ajtót és ne ajándékozzunk jogokat, amiket máskor és másutt vérrel volt szokás kivívni.

Gondoljuk ezek után még egyszer végig Markovitsnak azt a szillogizmusát, amelyből kiindultunk: Miután — mondja nevezett — a nők előtt már eddigelé is sok tudományos pálya megnyílt (ami elhamarkodott koncesszió volt) és tehetségük a jogi pályára sem hiányzik, (*quod esset demonstrandum*), joggal kívánható, hogy a jövőben ügyvédek, bírák és bírósági tisztviselők is kerülhessenek ki közülök. (Ami *kétséges premisszából apodiktice levont következtetés.*) A tiroli paraszt jut eszembe, aki viszont a következőképen okoskodott: Ha nekem jó friss hideg vizet a'nak, örömet ott hagyom a sört és inkább *pálinkát iszom.*

Nem akarom mindebből azt következtetni, hogy a nőket most már egyáltalában ne kellene foglalkoztatni, különösen a maihoz hasonló abnormis gazdasági viszonyok között. Csak azt állítom, hogy a szorosán vett tudományos pályákat már eddig is túlon túl módjukban állott előzőlni. *Mondhatni, indokolatlanul.* Amit évszázadokon keresztül elhanyagolnak, nem lehet évtizedek alatt pótolni. A férfibe a történelem legkezdetlegesebb korától fogva beleid egződött az absztrakt gondolkodásra való hajlam, a tudományos törekvés. A jogrendszer, a bölcsélet, a fizika és minden egyéb tudományág tégláit a férfi verejtéke tapasztotta össze épületté. Az épületben természetesen nem adott helyett női szalonnak és piperének. Kíváncos, hogy ezentúl se tegye.

A nőprobléma ott kezdődik, ahol mi mindnyájan, de ott is végződik.

Most pedig csak néhány szót befejezésül. Ha a fentebbi sorokkal kapcsolatban valakivel „irodalmi“ vitába kellene bocsátkoznom, (amire nézve már biztatást kaptam), a legnagyobb készséggel teszem. Ha a magam jövődöbeli netaláni ellenfele volnék, nem Schopenhauertől, Nietzschétől, vagy

Weiningertől kérnék tanácsot, akiknek ez irányban való illetékességét annyiszor vonták már kétségbe, nem is a felfilozófus létükre ezeknél némileg illetékesebb Weber-Demokritostól és Lichtenbergtől, (akinek *Über die Macht der Liebe* című értekezését egyetlen holdkóros szerelmesnek sem szabadna olvasatlanul hagyni), hanem Schillertől, Byrontól és Quevedotól, akik költők is voltak, idealisták is és mégis, az első a nő hivatását a férfi életének földerítésében, a második egy eszményi magaslatra emelésben, a harmadik az élettársi hűségben találta meg. *Egyik sem a doktorátusban.*

És még egyet: ne méltóztassék ezeket a hevenyében odavetett sorokat misogyni nyilatkozatnak felfogni. Költői záradékul talán még azt is elősorolnám e helyen, minő áldozatokat tudnék hozni szöke szenyorám legkisebb újjáért, ha idejekorán eszembe nem jutna, hogy hallgatni arany, különösen akkor, midőn a beszéd még az ezüsthöz is rosszabb.

Gáspár Endre.

Bevezető részlet.

Vályi Nagy Géza „Harci pihenőn” c. háborús verskötete ismertetéséből.

„*Harci pihenőn*” címmel mutatkozik be hadnagy Felső-Vályi Nagy Géza háborús verses kötete. Szerencsés, mert kifejező: a költemények alaphangját megütő cím hangulatos, csengő s ami fő: magyar lélekből fakadt rímekhez. A debreceni áll. főreáliskola egykor nótás szavú diákjának — annál inkább soha se volt kenyere a matematika — ma, az idők fergetegében az eljövendő, annyi vágyódás, régi magyar álmok teljesülésével várandós *Béke* igézte meg a lelkét s fakasztja izzó reményű dalokra.

Igen, harci pihenőm... Megszenvedte V. Nagy Géza két esztendő zúgó háborús zivatarának Északon és Délen annyi borzalmát. Az emberi értékek oly nagyfokú veszélyeztetettségéből a *magyarság lét-kérdése* domborodott ki elsőnek fontos tárgyként, egész valóján átizzó érzésül most kiadott verseiben, a katona-dalokban. Lyrája azonban érzékeny maradt a nagy, fenségével soha talán inkább, mint ma lenyűgöző élet apró finomságai iránt is. Embertársra kivetett lesek, egetrengető zajos sturmok paroxysmusa után haza gondoló lelke ezeken pihent meg.

Vályi Nagy Géza háborús verseiben az elgondolkozni készítésükkel örület e kergető magános éji leseket, a sturmok neki-veresedett viharát követő lecsillapodások költője. A harc lármas gyötrelmein végsőkéig megfeszült idegélet ezekben a lucidum intervallumokban szelid suhanással vetődik át verseiben a már szinte elfelejtett, de vissza — epedve várt békés napok hangulatába. Verseit valójában a harcok pihenőjén írja, — akár itthon, akár oda. Innét van az, hogy a háború eseményeiből lélek rajzából csupa békével már valahogyan keveredett szemléletek szólaltatják meg...

A verskötet huszonegy dala önkénytelenül két csoportba különül el. Az első, bár kevesebb tagú, de kétségtelenül értékesebb rész a kiküzdött nagy magyar jövő felé szálló, fanatikus reménykedéssel átlángolt dalok nem nagy sorsa. Mellettük a nagyobb rész : egy-egy magyaros képhez fűződő büszke, jól eső ráeszmélés a magyar karakter létet biztosító, bár csaknem ugyanoly mértékben veszélyeztető vonásaira... Ez a második csoport főképen apró genre-képek összefoglalása.

*

Vályi Nagy Géza lelkében, költészetében — ez emelkedik minden vitathatóság fölé és épen ezért nagy, megkülönböztető Gyóni Gézában is — a *magyar katona lelke ismét egy test a magyar nemzeti lélekkel*. Dalai, bár katona írja őket (kinek gondolatait, érzéseit a m. kir. honvédelmi miniszter 113,839/II. számú jóváhagyó rendelete írja elő) — magyar, magyarért lelkesülő lélekből fakadtak. Nemcsak azt jelenti ez, hogy gyilkos ágyútűz, rémes szavú fegyvercsattogás utáni pihenők felszajló visszaemlékezései : villanysugaras korzó és hideg szobás kaszárnya után költőjük lelke igazi talajára : a pacsirta dalos, kék magyar ég alá száll el, vágyódó sóhaja a minden rögén érte kiontott vérrel megszentelt magyar föld felé rezeg el. Éppenséggel nem az a kérdés, hogy kérges kezű, de meleg szívű, lelkében mélyen járó parasztjait köszönti-e haza került énekük vagy egy akáclobbos falusi ház illatozva viruló rózsaszáláért bánatos a szívük, vagy a magas bérház kis hónapos szobája varró tündérkéjének, vagy az öltözők rizsporos hercegnőinek küldik harcoló költőik a távolból lelkük vágyódó üzeneteit.

Nemcsak a milieu : — a szereplő személyek, azok a helyek, amelyeket belső gyönyörrel jár be a távolból a költő lelke, sőt nem is csak a fordulatok, a motívumok — mindannyian magyarok. Hanem az a szellem, jelen esetben a Vályi Nagy Géza rímeinek a költészetté testesült szelleme. A világháború költészete elsősorban abból a szempontból lesz értékes a jövő magyar irodalomtörténetében — sőt annyiban lesz annak tárgyává —, amennyiben a *magyar* szellem talált benne kifejeződésre, amennyiben *egy* volt a magyar költő véreivel, reménykedő magyarjai egyetemével. A magyarság most lefolyó nagy politikai tusáiból, még vehemensebb fizikai és

lelki küzdéséből, a jövőért való emésztő tépelődéséből költői ajkon, röpke rímmel mi és hogyan oldódott fel s fog levezetődni, az lesz háborús költészetünknek, régi és újonnan felvetődött költőinknek a mértéke, velük szemben a megértékelés alapja.

A magyarság jelenje a jövőt: az eljövendő (néha múlt alakjában visszatérő) hatalmas nemzeti létet sóhajtotta szinte egész történeti korában. Egyszer-egyszer a „kell“-ig felfokozott reménykedéssel áhítoztunk; mégis ezt az állapotot, szinte az idő teljességét a magyarságra végzetes komolysággal elkövetkezetten, talán végre „utoljára“ most éljük. S nemzeti történetünk minden ily várandós időszakában költőinknek, ha csak igazi, népük lelke talajából kihajtott génius szárnyalt bennük: ezt az egyetemes, minden becsületes magyar kebelben közös, reménykedő sóhajt, kétségbeesett, vagy szilajtüzes kiáltást a jövőért a jelenbe, a jelenért a jövőbe kellett megérteniök, megérezniök s százezer ajkon megértett, visszhangra talált formában versekbe szerezni. Ezt tették az ismeretes nagy nemzeti költőink, ezt közelítette meg, talán el is érte a maiak közül Gyóni s ebben szegődnek kisebbek követőjévé.

Vályi Nagy Géza költeményeinek említett első csoportja — a legszebb és értékesebb versei — azt a nagy nemzeti kívánságunkat kiáltják izzó reménységű szavakba öntve a magyarság s a világ fülébe. Örömmel látja, hogy a világháború mindent felkavaró szelé összehozta egy cél: a magyarság jövendő nagysága, az erőteljes nemzeti lét zászlója alá a széthúzó magyar érdekeket... A déli harctér tüneményes gyorsaságú győzelem torlódásában messze látó gyönyörködéssel reméli Nagy Géza a „pártos magyart“. Hova tünt lelke, hol buzog régi vére? Ma nem bont pártot, nem üli a lelkét visszavonás, nincs „eburázás“. Nincs; szépen, egy célra összeforrva sorakozunk mindnyájan a csatasorba:

...Most mindenki egyet akar,
S minden magyar... végre magyar.
 Ezer éjén ezer vésznek
 Egy a szív és egy a lélek.

(Pártos magyar.)

Egy, mert érzi mindenki az *egy* cél nagyságát. Nagy lesz majd a büszke szittya faj, a sírva-vigadó magyar. Betelik

majd minden tört szív reménye. Sok század hulló vérével,
vére omlásának új nem szánásával ki kell, hogy érdemelje,
kell, hogy ma megszolgálja a szebb jövőt, a régi álmok valóra
válását.

...Nagy lesz, erős lesz, — *kell, hogy az legyen*
Az én szenvedő, drága nemzetem.

A három bérc, a négy folyó hossza
Csak nagy lehet, nem veszhét el soha.

Te, aki egész világgal dacolsz,
Reád nem hozhat rossz jövőt a sors.

(Nagy lesz a magyar.....)

Igen, mert kell, hogy végre kiderüljön a magyar ég...

.....

K. Simon Károly.

A lélekcsere.

A szobában kékesen gyűrűzött és imbolygott a cigarettafüst, itt-ott egy elszakadt ruhafoszlányhoz hasonlított, aminek szövete mind fátyolszerűbb, mind bizonytalanabb lett, majd egy tovalibbenő asszony kalapja után úszó tüll alakját öltötte fel, utóbb valami izgalmasan meleg parfóm permetegére emlékeztetett, míg nem egy elszántabb íveléssel belelendült a láthatatlanba. Az ópiumbarlangok boldog narkózisa vonaglott körülöttünk, és Alfréd, az én legmélyebb szemű és legszomorúbb barátom egy új cigarettára gyújtva, úgy suttogott bele a homályba, mintha nagyon messzelevőkhöz akarna szólani, akikhez úgy sem érne el a hangos beszéd, s akiknek nagyon csendesen kell kilélegzeni a szavakat, hogy megértsék.

— Az élet igazi tragikumai kevés és szerény gesztusúak — mondta. — A sarkantyús csizmában járó betörőknél százszorta veszedelmesebbek az éjnek azok a meghittjei, akik nem átallják az előszobában levenni a cipőjüket. Az igazi tragikum sohasem került színpadra és hihetőleg nem is fog. A Poe Edgár novellái kísértetek nélkül is borzalmasak lehetnének, ha a zseniális jenki észrevette volna azt, amit először egy egészen ifjúkori élmény értetett meg velem.

Alfréd, az én legmélyebb szemű és szomorú barátom ez után a kevés összefüggést mutató bevezetés után szívből jövő sóhajjal lehelte magába a cigarettának egy tekintélyes részét, mely hihetőleg szintén a szívéig hatolt, és felvette a szót:

— Csak kevesen tudják például, hogy a lélek nem az a minden kopás ellen védett, elpusztíthatatlan aszbeszt, aminek ábrándozó filozófusok és filozofáló költők hazudták. A léleknek épúgy megvan a természetes kopása, mint minden anyagi való-

ságnak, ami a lélek is, csak megfinomodott alakban. Magam például már egyszer lelket cseréltem egy emberrel, és azóta az övét hordozom magamban. Ne nézz rám olyan csodálkozva. Tudod, hogy spiritiszta vagyok, de amit most akarok elbeszélni, mindehhez alig van köze. Az egész szigorú matematikai törvényszerűségek láncán történt, és ha okos lettem volna, meg is előzhettem volna — talán. A lélekcsere pedig nem úgy esett, ahogy a Faust-monda klasszikus receptje előírja. Az átcserélődés lassan ment végbe, egyszer csak mindketten észrevettük, hogy a lelkünk egyre jobban kopik, és a támadt hézagokat az egymá éiből pótoljuk. Az egész különben egy meglehetősen banális eseményhez kapcsolódik. Ha akarod, elmondom neked, de a lámpát ne gyújtsd még meg, mert szeretem a félhomályt.

Alfréd hátradőlt székében, és megvárta, míg kérésének engedve, felszólítottam elbeszélése folytatására. Szavaimra egyébként nem látszott különösebben figyelni, és biztos vagyok benne, hogy az alább következő, meglehetősen banális, legfeljebb az ő ekzaltált megvilágításában érdekes kalandot biztatásom nélkül is elmondta volna, mert — mint említém — Alfréd tulajdonképen nem is hozzám beszélt.

— Természetesen lánnyal kezdődött a dolog, — fogott az elbeszéléséhez. A fiataalkori szerelmek jelentőségét a költők, ezek a minden élhetetlenségük mellett is hihetetlenül szem-füles fickók már igen régen észrevették. Csak a helyes megokoláshoz nem volt érzékük, ami elvégre nem is tartozik az ő hatáskörükbe. Nos hát, én tudom, hogy az említett ifjúkori fellobbanások a jellem kialakításával tesznek szert valamelyes fontosságra. Tévedés azt hinni, hogy az a jellem velünk születik, vagy hogy a nevelés alakítja ki. Tizenhat, esetleg tizennyolc éves korunkig ezzel a luksuscikkkel egyáltalán nem is rendelkezünk. Csak az első szerelem ajándékoz meg vele. Tisztán közbevetőleg mondom, hogy az első szerelem nem olyan ijesztően poétikus valami : az egészben, őszintén szólva, csak azt élvezzük, hogy új, soha nem sejtett lehetőségeket fedeztünk fel magunkban. Az úgy még így is elég kellemes, mert további szerelmeinkben már ezt sem élvezzük. Bárhogy is legyen a dolog különben, annyi bizonyos, hogy jellemünket az első nőtől kapjuk, akivel az élet összeboronál. Egy barátom, szegény, komolykodó, sápadt úrifüü szuvas-lelkű perditával kezdte az életet, és halálig semmibe

vette a világot, még inkább semmibe az embereket, és legnagyobb csalódása az volt, mikor észre vette, hogy az emberek még kevesebbe veszik őt. Egy másik ismerősöm örökké tréfás fiú volt, de ő nagyon szomorú Magdalénára talált, és világeletében gyűlölte az embereket, ami persze lényegesen más, mint semmibe venni őket.

Lánnyal kezdődött a dolog, mondom. Magam tizenhét év körül lehettem, a lány is olyanformán. Nevelőnő volt egy tágasága mellett is fojtó levegőjű vidéki városban, ahol diákoskodtam. Egyébiránt a stájer hegyek közül jött, esetleg bizonyos reményekkel, de minden esetre pénz nélkül. Zavarban volnék, ha közelebből kellene jellemeznem. Gyékényszerűen durva, szőke haja volt, nyílt, de ostoba kék szemei, s általánosságban egy ól táplált kis germán nőcske benyomását keltette. Katholika*) volt, és nagyon buzgó, ámbár esküdni merek rá, hogy Klopstockot sohasem olvasta. Mert meglehetősen szerény tehetségű nő volt a Marie, amit jómagam, iskolai padokat koptató diák, aki ebédjét sokszor találkoztam vele az utcán, mikor két kis poronttyal a karján elvibrált előttem ; nagyon jól tudtam, de az iskolai előadás soká tartott, magam éhes voltam, s így mindig csak néhány elejtett szavát hallottam, ami azonban elég volt annak megállapításához, hogy Marie, szegény, bizony tagadhatatlanul ostoba volt egy kissé.

Mondom, én mindezt nagyon jól tudtam, de a barátom, akit rövidség kedvéért csak Kázmérnak fogok hívni, nem tudta, vagy nem akarta beismerni. Kázmér roppant erejű, széles vállú fiú volt, valamivel idősebb nálam. Egyébként viszonyaihoz képest úri módon lakott, és a Marie sokszor ellátogatott hozzá ; ha ilyenkor (állandó vendége lévén a barátomnak) rájuk kopogtam, a Marie arca bíborvörös volt. Rövid idő múlva a Fraulein el is távozott : azt mondta, gyónni megy. Nem tudom, mi volt igaz a dologból, de már akkor tisztában voltam vele, hogy a Marie bűneinek alighanem van valamelyes közük az én szélesvállú barátomhoz.

Mikor egy-egy ilyen látogatás után magunkra maradtunk, sokáig elbeszélgettem Kázmérral a lányról. Én higgadt észokokkal bizonyítottam, hogy a Marie tulajdonképen módfelett jelentéktelen némbér, és hogy az egész regénynek igazában semmi értelme ; Kázmér viszont kipirult arccal, élénk gesztusok

közepette magyarázta, hogy Marie a legszebb földi tündérek egyike, és hogy az ő szerelmük a germán faj szubtilitásának és a dacos magyar faj magabizásának szimbolikus egyesülése.

Egyébként be kell vallanom, hogy Kázmér igen heves és igen jellegzetes taglejtéseivel határozottan akadályozni látszott, hogy a saját magyarságában való nekiveszekedett bizalmát mások is magukévá tegyék, a Marieről pedig megtudtam, hogy a dédnagyapja Magyarországból vándorolt ki, becsületes csizmadia ember volt, és Kovácsnak hívták. A Kázmér fajkeveredési theoriája tehát meglehetősen sántított, de ez elvégre nem is túlságosan lényeges; fő az, hogy úgy ő, mint én a leghevesebben argumentáltunk egymással, ő a leány mellett, én ellene, — egy ideig.

Mert itt következik a nagy fordulat. Egy szép napon a Kázmér apológiái kezdettek veszteni a maguk túlfűtött forróságából, és én, önmagamnak legnagyobb csodálatára, észre vettem, hogy nem tudom többé oly hévvel támadni a Mariet, mint annak előtte. Egymásnak azonban semmit sem vallottunk be, magunk pedig nem tulajdonítottunk túlnagy fontosságot az egésznek. De a folyamat tovább haladt, egyre fenyegetőbbben, egyre borzalmasabb arányokat öltve, mint az Alpeseokról megindult lavina. Feltartóztatlan volt-e, nem tudom. Annyi bizonyos, hogy egy idő múlva mind a ketten mások lettünk, mint amik voltunk: én ő és ő én. A lélekcsere végbe ment. Nem ismerünk többé magunkat. Tapogatódnunk kellett a saját lelkünkben, mint a sötétségben haladó embernek. Minden bizonytalan, ingadozó, körvonalatlan, tétova lett előttünk. De még nem tudtuk a magyarázatát. Csak éltünk, jártunk, keltünk és éreztünk — az egymás lelkével. És így történt, hogy egy hideg őszi éjszakán, mikor szegény Marie menedéket keresett a barátomnál, mert otthon, a szigorú és nyárspolgári erkölcsű úriháznál, ahol alkalmazásban volt, mindent észre vettek; ugyan-ezen a hideg őszi éjszakán Kázmér kiutasította, ellökte magától azt a nőt, akit mindenekfölött szeretett, — mikor még a saját lelkével tudott szeretni.

És ugyanennek az éjszakának hajnalán Kázmér megmondta nekem a titkot. Bár ne tette volna. A fülemhez hajolt, és irtózatosan vonagló arccal, hörgő hangon adta értésemre, amit

magányos óráimban már sejtettem, de amit nem mertem bevalani magamnak: a lelkünk felcserélődött!

Kázmér másnap hazautazott, és én csak két év múlva hallottam róla. Egy orvos ismerősöm beszélt felőle. A rendetlen életmód, a féktelenség az agyára támadt — mondta. Most élő halott és kigyógyulásához semmi remény. Szegény Kázmér! Azóta egészen is meghalt, anélkül, hogy egy pillanatra is visszanyerte volna öntudatát, s egy értelmes szót kiadott volna. Meghalt, és öntudatának végpercében, a téholy küszöbén örökbe hagyta nekem a legirtózatosabb titkot, amit emberi lélek valaha sejtett. Borzalmas! Borzalmas!

Alfréd, mikor elbeszélésének ehhez a pontjához ért, arcát tenyerébe temette, és görcsösen rángatódzott. Amit ekkor mondott, abból csak elmosódott szófoszlányok jutottak hozzám. Borzalmas, — mondta aztán, — tudni azt, hogy egy régen halott örült lelkét cipelem magammal, amittől nem fogok szabadulni soha! Soha! És tudni azt, amit senki sem tud, és talán senki más nem fog tudni kívülem.

Alfréd néhány percnyi görcsös zokogás után jellemzően rövid idő alatt tökéletesen megnyugodva, folytatta:

— A történet végével egyébként adósod maradtam. Mint mondtam, a dolog hihetetlenül banális. A leánnyal ugyanazon a napon, mikor Kázmér elárulta a titkot, melyet még akkor sem vettem komolyan, az utcán találkoztam. Nem volt lakása, és azt hiszem, ez volt az oka, hogy nagyon melegen és bizalommal folyamodott hozzám. Igen bizonytalannak látta a jövőt, és merem állítani, hogy, ha a járó-kelőktől nem tartott volna, le is térdelt volna előttem. A kezét, a két kidolgozott vörös kis kezét azonban így is összetette, és nagyon szépen kért, ne hagynám magára ebben az idegen városban, ahol rajtunk és azokon kívül, akik elüldözték, senkije sincsen.

Bizonyos tagadhatatlan elkeseredéssel gondoltam arra, hogy pénztárcám szinte teljesen üres, viszont az iskolai előadás nyolc órákor kezdődik. Mindamellet egy tizenhá éves fiú éretlenségével siettem szerelmet vallani neki, és minthogy akkoriban épen német tanárnak készültem, kifogástalan németességgel elszavaltam neki Heinének valamelyik költeményét. Amellett Kék-meseország hercegnőjének szólítottam és az egész délelőttöt átcsavarogtam vele.

Befejezésül csak annyit, hogy a mulasztást másnap hamisított orvosi bizonyítvánnyal igazoltam, a Marie pedig az én segítségem nélkül is bejutott egy másik úriházba. Utóbb még többször láttam, és hozzá kell fűznöm, hogy mindig szívesebben sétált egy csupaszképű hadnaggyal, mint magában. Én az utolsó pillanatig szerettem. Később eltűnt a városkából, úgy látszik, hazautazott a stájer hegyek közé. És sohase tudta meg, hogy hozzá, épen az ő jelentéktelen ostoba személyéhez tapad a legborzalmasabb titok, ami egy embert már az örületbe kergetett, s amitől én is nem egyszer féltem az agybeli épségemet.

A lélekcsereét különben sohasem sikerült megmagyaráznom. Csak tudom, hogy van, hogy mindennél szorongatóbb lehetősége állandóan ott lebeg a fejünk fölött, és hogy akkor is lehetnek érzéseink, mikor más érzi őket. De hogy miért van így, titok előttem. Több dolgok vannak földön és egen — a folytatást már tudod.

*

Imígyen fejezte be elbeszélését Alfréd, az én mély és szomorú szemű barátom, és egy újabb cigarettára gyújtva, merengően nézett a mindinkább sötétséggé sűrűsödő homályba. Az olvasónak tartozom azzal a megjegyzéssel, hogy Alfréd ideges és ekzaltált ember volt, aki az eszmék és hangulatok között minden kapcsolat nélkül csapongott tova, s akit az orvosok már abban az időben komolyan féltettek attól az ijesztő betegségtől, melynek végzete az elbeszélés Kázmérját utólérte.

Zurdo.

Tarlón.

*A tarló néma, a tarló hallgat,
Ha átröppen rajta téli szél,
Tavaszi álom, dalról, virágról
Télen a tarlón mi sem beszél.*

*Ijedve rebben a vad a havon
Széltől, ha néha zizzen a táj . . .
Télen a tarlón nem jár senki sem
Télen a tarlót látni fáj.*

*Tarló a lelkem, — nincsen már rajta
Semmi, mi tavasz, nóta virág.
Tarlót nem kíván senki, senki sem,
Hisz tarlón nincs virágos ág.*

Thury Levente.

Válasz

egy levélre, mely egy sebesült, beteg katonához íródott.

*Én asszonyom, a nap lement már.
Sáppadt holdsugár nem melegít, ..
Én asszonyom a beteg szerelmed
Feléd függeszti vágyón szemeit.*

*LáZRÓZSA MÁR A SÁPPADT ARCOMON
A PIROS FOLT, ... TUDOD ÉN ASSZONYOM
S AZ ÖLELÉSBEN KIJÁRADHATATLAN
ÓH, ISTENEM MIVÉ LETT A KAROM !*

*Az ajakam cserepes most már
Meg se csókolnád, mikor vért köpök
A hajam kihullt, meg is kopaszodtam,
S a szemem alatt fekete körök.*

*Köszönöm, hogy írtál, hogy szeretsz,
Köszönöm, ha néha eszedbe jutok,
Ne jöjj, ne lásd meg, hogy milyen béna,
Hogy milyen rokkant, hogy halott vagyok.*

Thury Levente.

H. M. Emlékkönyvébe.

*Neked se nyíltott még sohasem virág,
Te sem arattál mást, csak könnyeket,
Jer, szállj szívemre szenvedő galamb;
Vigasztalásod tán majd fölleled.*

*Mosoly alá ne rejtsd fájdalmadat,
Ömöljön inkább könnyed arcodon,
Zokogjuk így el kettős bánatunk,
Hisz' együtt sir két lélek — két rokon—.*

*Az élet engem is csak kergetett,
Én se születtem küzdésre csupán,
Temettem legszebb álmom, vágyaim,
Sohsem veteltem még le gyászruhám.*

*Ne vonjon többé tűnő délibáb.....
Ne járjunk bús, magányos úton,
Jöjj, tedd kezembe szép kicsiny kezed —
Óh, jer szívemre édes angyalom.*

*Ha édes arcod keblemen pihen,
Valami sugja, boldogok leszünk!
S mit nem találhatunk meg külön, sehol,
Örök szerelmünk adja meg nekünk!*

Papp Sándor.

Voltunk mi egykor . . .

Aranyvirágos úton
Bolyongtunk egykor kedvesem...
Légvárakat alkottam én.
Te csak mosolyogtál csendesen,
Voltunk mi egykor boldogok !

Varázsló, bűvös illatár,
Bűbájos dal fejünk fölött
Elállt a zsongó, lenge szél,
Minden sugárba öltözött.
Voltunk mi egykor boldogok !

A lombos, árnyas fák alatt
Kezed kezembe tévedett —
Halkan s pirulva sugtad el
Féltett, titkolt szerelmedet.
Voltunk mi egykor boldogok !

És jött az élet zord keze
És vitt magával, vitt tova !
Vaj', visszajő-e újra még
Ábrándjaink fehér hona.
Leszünk-e újra boldogok ?

De ime, nézd, hajnal dereng,
Virág nyíl künt a réteken,
S e tarka-barka kis világ
Oly szép meséket sug nekem...
Leszünk mi újra boldogok !

Papp Sándor.

KÜLÖNFÉLÉK

Gyászünnepek.

Megdicsőült királyunk : I. Ferencz József temetése napján, november hó 30-án egyetemünk ifjúsága, hogy méltóképpen áldozzon egyetemünk dicső alapítója emlékének, testületileg vett részt az egyes templomokban tartott gyászistenitiszteleteken. A róm. kath. templomban reggel 9 órakor a gyászmisén, 10 órakor a gör. kath. templomban és 11 órakor az „Egyetemi Kör“ gyászfátyollal bevont zászlója alatt a református nagytemplomban tartott gyászistenitiszteleten jelent meg az ifjúság csaknem teljes számmal. Délután 3 órakor az izraelita templomban tartott gyászistenitiszteleten is szintén szép számmal képviseltette magát.

November 23-án délután 6 órakor Egyetemi Körünk rendkívüli közgyűlésre gyűlt össze, melyen Almássy Márton elnök kegyeletes szavakkal emlékezett meg a magyar nemzet egyike legdicsőbb uralkodású királyáról, egyetemünk alapítójáról.

Egyetemünk tanácsa december hó 10-én d. e. 11 órakor a vármegyeháza dísztermében megdicsőült királyunk emlékére egyetemi közgyűlés keretében impozáns gyászünnepelet tartott, amelyen úgy az egyházi, katonai, valamint a polgári előkelőség számos tagja jelent meg. A közgyűlést dr. Láng Nándor e. i. rector nyitotta meg és zárta be ; hatalmas és megható beszédben emlékezett meg megboldogult uralkodónkról. Dr. R. Kiss István ny. r. egyetemi tanár : Magyarország I. Ferencz József alatt című felolvasásában az Ő Felsége uralkodása alatt történt összes történelmi és politikai eseményekről megkapó áttekintést nyújtott. Nagy történelmi tudásával, élesen látó szemével és logikájának vaskövetkezetességével valósággal elragadta a hallgatóságot. A cs. és kir. 75. gy. ezred zenekara

Beethoven és Chopin egy-egy gyászindulóját és Rossini : Stabat mater-ét adta elő meghatóan, elismerésre méltó precizitással.

A református kollégium tanári-kara december 5-én délután 5 órakor a kollégiumi díszteremben gyászünnepélyt rendezett, amelyen a Kántus 2 gyászeneket adott elő. Dr. Lencz Géza koll. igazgató mélyen átértett megnyitó beszéde után dr. Pokoly József ny. r. egyetemi tanár tartott gondolatokban gazdag emlékbeszédet.

Halottaink.

Szomorú kötelességet rótt a háború lapunkra. Nem jelent meg még egy szám, amelyben ne kellett volna jelentenünk, hogy a hallgatók száma ismét és ismét megfogyatkozott. Minden számban egy-egy szomorú hír, minden számban egy-egy búcsúzás, egy-egy könnyesepp az örökre elvált barátok után. Mostani számunkban is két ifjú barátunk halálát kell szomorúan jelenteni.

Az egyik: Szabó Gerő III. é. theologus, erős kálvinista, vasfejű magyar volt. Mikor az olasz harctéren először sebesült meg, egy szikláról visszapattanó golyó megállott homlokában, a második meghozta neki a katonasors végzetét. A halál hosszú szenvedés után hozta meg neki a megváltást. Szülői Debrecenbe hozták holttestét és itt temették el, ahol közelebb érzi imádott hazájának szíve dobbanását! Egy jó barátot méltán megillető osztatlan részvétellel kísértük utolsó útjára. — Sírjánál könnyeink nemesak jóbarátot, hanem mint erős, igaz érzésű magyar diákot, a hazájáért életét adó martirt illették.

A másik: Csúja Zoltán II. é. theologus, munkás, derék, nagy reményekre jogosító tehetség volt. Nem fegyverrel védte hazáját, hiszen szívbaja a katonai szolgálatra alkalmatlanná tette, hanem, mint a háborús játékonyság buzgó harcosa vette ki derekasán részét az itthon maradottak nemes munkájából. Alig volt hangverseny, játékonycélú előadás, amelyen ne működött volna közre zongorajátékával. Szólószámait briliáns technikával és művészi virtuozitással adta elő, mint kísérőt pedig a megértő finomság jellemezte. A menekülés izgalmait amúgy is gyenge szervezetét annyira megviselték, hogy miután hazatért otthonába, — megrongált egészségi állapotára gyó-

gyulást keresvén — a szülei ház meleg tűzhelyén örök pihenésre tért.

Két jó barát, két kedves társunk,... nyugodjatok csendesen az örök pihenést adó sirhant alatt!

Thury—Fábián.

Egyetemi tanárok kinevezése.

A legnagyobb örömmel értesültünk a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr ama rendeletéről, melyben dr. Kenézy Gyula bábaképezdei igazgató és dr. Tankó Béla közkezdveltségnek örvendő egyetemi professzorunk nyilvános rendes tanárrá való kinevezését közli. A jól megérdemelt és önzetlenül nemes munkásságot jutalmazó kinevezésekhez őszinte örömmel gratulálunk.

A Csokonai-kör irodalmi pályázata.

A debreceni Csokonai-kör ismételten meghirdeti meddön maradt pályázatát oly prózai írásműre, amely Debrecen művelődés-, de különösen irodalomtörténetének valamely korszakával, vagy jelentős szereplőjével foglalkozik. Az irodalmi, illetőleg tudományos becsű műnek jutalma az idősb *Komlóssy Arthur* emlékalapítványából 200 korona. A pályaművek kéziratban, vagy nyomtatásban, jeligés levéllel, vagy anélkül adhatók be 1917 október 1-ig a Csokonai-kör titkári hivatalához. (Debrecen, Hatvan-u. 44.)

Az Egyetemi Kör

december 14-én d. u. ½5 órakor jótékonycélú előadást rendezett, melyen több egyetemi tanár családjával és városunk előkelőségeinek több képviselője jelent meg. Az ünnepély zene-számait Kiss Béla zenekara szolgáltatta. K. Simon Károly bh. felolvasással, Halász Ida bh. és Almássy Márta th. négykezes zongora darabbal, Kovács Endre bh. szavalattal, Pusztai Rózsa bh., Müller István bh. és Igmándy Nagy József bh., Bródy Sándor Tanítónő-jéből vett részlettel, működtek közre. Külön ki kell emelnünk Pröhle Vilmos egy. magántanár úrnak a török nemzeti és vallási érzésről mondott nagy értékű, magasan szárnyaló szabadelőadását. Az egyes számok előtt Pröhle Vilma bh. conferált.

Gáspár Endre.

Doktoravatások.

Egyetemünkön ismét 3 doktoravatásról kell örömmel megemlékeznünk. Dr. Margócsy Géza és Gyenis Sándor urakat jogtudományi, Stamló Istvánt pedig államtudományi doktorrá avatta fel dr. Mártonffy Marcell e. i. jogkari dékán. Szívből gratulálunk.

Jámbor Ferenc emlékére

december 3-án a kollégiumi Kántus nagyszabású, szép ünnepélyt rendezett. A megnyitó beszédet dr. Kun Béla felügyelő-tanár mondta, mely mellett Kacsó János, Balázs Győző és Szaploneczay Bertalan esküdtfelügyelők triója ragadta magával a hallgatóságot. Az énekszámok, — mint minden alkalommal, úgy most is — nagyon kedvesek voltak. László Albert 4. th. komoly szavalata, valamint Sárközi István 3. th. vígszavalata csak emelte a nívós műsor hatását.

Tanári székfoglaló a református Kollégiumban

december hó 9-én délelőtt 10 órakor a Kollégium dísztermében a lelkesképző-intézet tudós professzora: dr. Varga Zsigmond adta elő székfoglaló értekezését. Az ünnepélyt a Kántus éneke nyitotta meg, majd dr. Lencz Géza koll. rector tartalmas beszédben hívta fel az új tanárt székfoglaló értekezésének megtartására. A nagy tudományos képzettségű ismeretekkel rendelkező fiatal és az ifjúság szeretett tanára meglepő hatással tárta elénk a bibliai őstörténetek eredeti szövegének keletkezését. Kiss Ferenc püspök helyettes üdvözlő szavaival beiktatta őt tanári székébe. A szép ünnepélyt a Kántus énekszámmal fejezte be.

Széniori beiktatás.

November 25-én délelőtt 10 órakor ősi szokású széniori beiktatási ünnepély volt kollégiumunkban, melynek keretében Ferenczy Károly iktattatott be új hivatalába. Dr. Lencz Géza koll. rector felhívására Ferenczy Károly megtartotta értekezését, melynek tárgya annak a kérdésnek volt a megoldása, hogy van-e szüksége a theológiának filozofiára? A széniori eskü letétele után dr. Lencz Géza beszédet intézett az ifjúság széniorához, — a Kántus énekszámmal szerepelt.

A „Magyar Prot. Irodalmi Társaság Debreceni Köre“

dec. 16-án d. ü. $\frac{1}{2}$ 5 órakor a protestáns tudományosság és művészet képviselőinek közreműködésével, a ref. kollégium dísztermében, ismeretterjesztés és nemes szórakozás céljából protestáns estélyt rendezett. A sikerült estély programja a következő volt:

1. Énekelt a kollegiumi kántus.

2. Konez Aurélné felsőbb leányiskolai igazgatónö előadása: A nőnevelés kérdéséről.

3. Füredi Sándor hegedűművész előadta: Vieuxtemps, Ballade et Polonaise című darabját; zongorán kísérte Fábry Irma művésznő.

4. Énekelt a kollegiumi kántus.

A Hittanhallgatók Önképző Köre

dec. 5-én rendes gyűlést tartott. A gyűlés a XLII. zsoltár elénekklésével kezdődött. Filep Gusztáv IV. th. szavalattal, Orosz Lajos és Szűcs Antal III. é. th.-ok énekszámmal, Csányi Benjámin I. th. pedig Zwingli Ulrichról tartott felolvasással szerepelt. A gyűlést a 137. dicséret 6. versének elénekklése fejezte be.

Electió.

Dec. 19-én volt a karácsonyi ünnepekre legációba menők electiója. Az ősi hagyományokhoz híven folyt le, — Papp Kálmán IV. é. th. krónikás verse nagy tetszést aratott, majd a választások következtek.

Az 1916/17. isk. év I. féléve

december hó közepén bezárult. A hallgatók legnagyobb része a lehallgatott órákból való kollokválását is szép sikerrel kiállotta, hűen dokumentálni akarván ezzel is azt, hogy az itthonmaradottak szintén elvégzik a reájuk váró köteleességeket.

A II-ik félévi beiratások

január hó 8-án kezdődnek és bezárólag jan. 18-ig tartanak. Akik valamely elhalaszthatatlan akadály miatt ezen határidőn belül be nem iratkozhatnak, azok kötelesek akadályoztatásukat hitelesen igazoló okmánnyal felszerelt kérvényeiket annak a karnak dékánjánál, amelynek kebelébe magukat felvétetni akarják, legkésőbb jan.

hó 8-ig, benyújtani. A kari dékánok a felvételt február hó 10-ig engedélyezhetik.

Akik febr. 10-ig nem iratkozhatnak be, azok rectori engedéllyel február hó 19-ig haladékot nyerhetnek.

Tandijmentesség iránti kérvények a beiratás napjától számított 15 nap alatt az illető kar dékáni hivatalában adandók be. Csatolandó okmányok: szegénységi bizonyítvány, vagyontalansági bizonyítvány (állami tisztviselők és tanférfiak gyermekeinél) és végül a tanulmányi jó előmenetelt igazoló hiteles okmányok (index, vagy indexmásolat).

Mensa Academica.

Egyetemi hallgatók a Mensa Academicán havi 40 korona kedvezményes, vagy 20 korona feldíjas, végül teljesen ingyen kaphatnak ebédet és vacsorát. Az erre irányuló kérvények január hó 18-ig a Mensa Academica id. felügyelő-bizottságához címezve adandók be a rectori irodában.

Mindazok, akik már az I. félévben tagjai voltak a M. A-nak, azok kedvezményeiket megtarthatják, ha legkésőbb január hó 18-ig a rectori irodában benyújtott indexel, vagy indexmásolattal igazolják, hogy hallgatói kötelességeiknek szorgalmasan és kellő eredménnyel megfeleltek.

Az 1898—1892 évfolyambeli

fiatalabb népfelkelői korosztályba tartozók január hó folyamán újabb sorozáson tartoznak megjelenni. Egyetemünk hallgatói csaknem mindnyájan beleesnek e korosztályokba... ha a haza érdekei úgy kívánják, a könyvek és íróasztalok mellől elmegyünk s fegyverrel is készek vagyunk megvédeni a mi szép hazánkat!

SZERKESZTŐI ÜZENET

K. Nem közölhető. — **P. S.** Kedves leveled, s benne küldeményedet hálás köszönettel vettem. Közlöm is, — mint látod ! Ami a lelkiállapotot illeti talán igazad van hasonlóképpen Vizionlátásra ! — **St.** Jó, hogy álnevét levetette, mert a szerk. biz. tagjai felismerték volna ! Közöljük, bár kissé realiztikus ízű. — **Érdeklődő.** Debrecen. Az emlékbeszédet : Filep Gusztáv IV. é. th. mondta. Nem követünk el túlságos indiszkréciót, ha a munka szerzőjének nevét megüzenjük. — „**Csillag**“. Versére csak egy szót válaszolhatok : „Rémes“.

Lapunk k. olvasóinak kellemes karácsonyi ünnepeket, valamint boldog új évet kívánunk.

GYÜJTSÜNK ELŐFIZETŐKET „AZ EGYETEM“-RE.

Legszebb

kalap- és uri-divat újdonságok

Frank Testvéreknél

Telefon 7-49.sz. Ferencz József-utca 50. szám.
Egyetemi hallgatóknak 5% árkedvezmény.

MIHALOVITS JENŐ

gyógyszertára és gyógyszerészeti műlaboratóriuma a „Kigyóhoz“

Debreczen, Piacz-u. 33. Városházzal szemben.

A bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek, hason-
szenvi gyógyszerek, köt- és szépítőszerek
legnagyobb raktára Debreczen
és vidékére.

**Indexbe való fényképek 48 óra alatt
készülnek**

Fényképes levelező-lapok,
csoport-képek elsőrendű
kivitelben. :: Esti felvétel
villanyfény mellett este
8 óráig.

BURG IZSÓ

„ADRIA“ műtermében
Szent-Anna-u. 5. szám. Telefon 12-66.

Thaisz Arthur

**PAPIROS ÁRUHÁZ
Debrecen,**

**Ferenc József-u. 7.
Bika-szálloda
mellett.**

Legelőnyösebb beszerzési
forrás: papír-, író-, rajz-,
festő és irodacikkek, festő-
minták és képes-lapokban.
Nyomtatványok, névjegyek
♦♦ legszebb kivitelben. ♦♦

**Bármely
sósborszesznél
sokkal hatásosabb a**

Palma

üdit, erősít, fiatalít.

Kapható mindenütt
és a gyártási
telepen

Dr. Szelényi Árpád
„Kossuth” gyógyszer-tárában
Debrecen.

Női modell kalap

különlegességek minden
idényre, úgyszintén szo-
badíszek és dekorációk,
sírkoszorúk a legízlese-
sebb kivitelben és leg-
olcsóbbanszerezhetők be
nagyban és kicsinyben

JÜNKER HENRIK

művirág, dísz toll és sír-
koszorú gyárában. Deb-
recen, Ferenc József-út
26/b. sz. Gambrinussal
szemben. Telefon 5-53.

JOGI MŰVEK,

jogi jegyzetek, theo-
logiai művek, jegy-
zetek és más köny-
vek dús választék-
ban **fél áron**
kaphatók a

HARMATHY

antiquariumban

Debrecen,
Fűvészkert-utca 14.

**Írószerekből dús raktár.
Mérésékelt árak!**

DEBRECENI MAGYAR KIRÁLYI
TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM
KÖNYVTÁRA
1856 / 1934
gyarapodási naplószám.

A debreczeni magyar királyi tudományegyetem népszerű főiskolai tanfolyamán tartott előadások.

SAJTÓ ALÁ RENDEZI BERNOLÁK NÁNDOR

Eddig a következő füzetek jelentek meg
és minden könyvkereskedésben kaphatók:

Pokoly József, A háború	—80
Kiss Géza, Háború és jogrend	—60
Kovács Gábor, A háború közgazdasági okai és hatása	1—
Darkó Jenő, Az ősmagyar hadiszervezet és taktika	—60
Teghze Gyula, A háború és a nemzetközi jog	1—
Dr. Kenézy Gyula, Háború és sebgógyítás	150
Lencz Géza, A háború etikai megítélése	—60
Tankó Béla, A háború értékelméleti jelentősége	—60
Haendel Vilmos, A hatalmi csoportok erő- mérlege	—60
Iványi Béla, A magyar tűzértség fejlődésének vázlata a XV. és XVI. században	—80
Mitrovics Gyula, Az aesthetika alapvető elvei	1—

A további füzetek sajtó alatt vannak. :: Részletes
tájékoztató jegyzéket kívánatra díjtalanul küld:

CSÁTHY FERENCZ

magy. kir. tudományegyetemi könyvkereskedése Debreczen.

Debreczen legrégibb
könyv-, zenemű- és
papírkereskedése.

Modern antiquarium.
Könyvkötészeti és
nyomdai munkák
felvétele.

Alapítva 1805.
évben.

Telefon-Interurbán
296. szám.

Csáthy Ferencz

m. kir. tudományegyetemi könyvkereskedése
és könyvkiadó vállalata

Debreczen

Ferencz József-ut 8. sz.

A debreczeni m. kir. tudományegyetemen használatban
levő összes tan- és segédkönyvek, jegyzetek üzletemben
állandóan kaphatók. Az egyetemi hallgató urak részére,
kívánatra vidékre is, díjtalanul megküldöm a debreczeni
m. kir. tud. egyetemi útmutatót, mely nemcsak a hasz-
nálatban levő tankönyvek jegyzékét tartalmazza, de tá-
jékoztatóul szolgál úgy az alapvizsgák, mint a szigor-
+++++ latokra vonatkozólag is. +++++

Az irodalom minden ujdomsága üzletemben állandóan
kapható. Nagy raktárt tartok bel- és külföldi irodalmi
művekben. Különös súlyt helyezek tudományos művekre,
így jogi-, közgazdasági-, philosophiai-, nyelv- és törté-
nettudományi-, theologiai-, orvosi- és természettudományi
művekre stb. Bármilyen nyelven megjelent könyvek
+++++ általam gyorsan megszerezhetők. +++++

DEBRECZEN AZ ÉR. ÉS A KÖNYVTUDOM. RÉSZLET. 1917—68

